

Naš delež pri izgraditvi mornarice

Nekaj spominov na ugledne naše pomorščake ob današnjem jadranskem dnevu

31. oktobra vsako leto hité misli vseh zavrednih Jugoslovancev na obale našega morja. Zakaj ta dan je posvečen njemu. To je praznik morja in njegovih čuvarjev, mornarjev. Je pa tudi praznik njegovih idejnih pobornikov, jadranskih stražarjev. Ker naš davek morju ni acznata, je vredno, da ob prazniku morja osvetlimo vsaj eno stran zgodovine, o kateri sicer tako malo slimo.

Pravijo, da Slovenci nimamo svoje pomorske dediščine. Žal je v onem smislu, kakor naši južni bratje, res nimamo. Naš narod je živel v drugih okoliščinah. Na križišču tujih pohleptov je roboval tujcu, medtem ko so svobodni bratje Hrvači in Srbi s svojimi kralji, knezi in župani težili k svojemu morju, ker so ga imeli za neobhodno potrebo svojega obstanka in državnega razvoja. Doživljali so doli dneve slave, moči, tudi ponižanja, slovenski del pa se je moral omejiti na ljubosumno čuvanje svoje skromne posesti ob morju.

Ali tudi Slovenci smo pomorci! Le 150 km je dolga po nas naseljena morská obala, zato pa je naša pomorska zavest tem krepkejša. Utrip morja čuti vsa slovenska domovina z enakimi čustvi, s kakršnimi se mu je poklonil že marsikateri njen pesnik. Ker Slovencem kot celoti, ni bila dodeljena ona vloga na Jadranu kakor Srbom in Hrvatim, so se tembolj uveljavljali mnogi pojedinci v službi tujca in domačina. Menjavale so se zastave na jadranskih brodovih, ostali pa so njihovi mornarji, kapitani in krmarji, naša kri.

Slovenci, hrvaški in srbski fantje so pod vodstvom Mariborčana kontreadmirala Vilijama Tegethoffa 20. julija 1666 v višjih vodah premagali neprimerno močnejšega sovražnika in s tem za dolgo dobo odločili usodo Jadrana. Naši možje so tedaj služili pod tujo zastavo, toda stali so na braniku svoje dedovine.

Z 20. stoletjem je tudi a. o. vojna mornarica stopila v krog ostalega pomorskega sveta in njene edine so se prilagodile razvoju drugih mornaric. Naši fantje in možje so služili in zapovedovali na najmodernejših ladjah. Že davno pred svojim imenovanjem za poveljnika celotne a. o. vojne mornarice je imel admiral Anton Haus tako na tehnični del kakor tudi na taktično izvajanje velik da, odločujoč vpliv. V svetovni vojni je bil poveljnik a. o. mornarice. Bil je naslednik znanega admiral Montecuccolija. Po rodu Tolminec se je izsolal v Novem mestu, nakar je vstopil v mornarico. Iz zanesljivega vira vem, kako je bil admiral Haus že davno prepričan, da se bodo jugoslovanski narodi prej ali slej združili. Na pristojnih mestih je ponovno poudarjal, da smatra trikotizem za edino rešitev trile monarhije. Umrl je 1917 leta v Pulju. Truplo so pozneje prepeljali v rodbinsko grobnico na Dunaju. Sin admiral Hausa je v Ljubljani ugleden zdravnik.

Minila je svetovna vojna, prinesla je svobodo milijonom ljudi. Prve dni je bila vsa naša obala od Soče do Bojane popolnoma svobodna. Dne 31. oktobra 1918 je Narodno Vijeće SHS pod vodstvom dr. A. Trstca-Pavića prevzelo v Pulju bivšo a. o. vojno mornarico, na vseh ladjah je po dolgih stoletjih zaplapolala naša narodna trobojnica.

Omojno veselje svobode pa je prineslo med tisočglavo mornariško posadko vseh a. o. narodnosti tudi pravo prevarno zmeganje. Ki je ogrožala Pulj in naš tamošnji življenj. Pa se je našel mož, ki je bil vsemu temu kos. Bil je to tedanjí fregatni kapetan Metod Koch, Slovenec, ki je vedno očito kazal svojo jugoslovansko usmerjenost. V imenu Narodnega Vijeća je prevzel poveljstvo nad vojno mornarico v Pulju, rešil jo je v kratkem času boljševekov in prekucih, spravil jo je v vzor red. Z Narodnim svetom v Pulju je bil v stalnem stiku. Prvega jugoslovanskega poveljnika vojne mornarice v Pulju viceadmirala Kocha, ki je od Antan'e prevzel vse vojne brodove, je zelo cenila tudi tujina. Predsednik USA Wilson mu je z laskavim pismom poslal svojo sliko, lastnoročno podpisano. Na razvoj mlade jugoslovanske mornarice je imel viceadmiral Koch ves čas do upokojitve močan vpliv. V Zagrebu je do likvidacije vodil mornariški odsek, kasneje je bil načelnik v ministrstvu v Beogradu, potem je poveljeval na Su-

šaku, nazadnje pa v Boki. Zdaj je že deveto leto v pokoju Koch je bil odlični jugoslovanski pomorec, da smo nanj lahko ponosni!

Njegova desna roka predvsem v Zemunu in v Boki je bil pri obnovi naše mornarice istotako odločen narodnjak, še vedno čili upokojenec mornariški intendent polkovnik Viktor Kristan, kremenit Doljenec iz Št. Vida pri Strini.

V Boki je ob prevratu v imenu nove narodne države vzel v roke mornariško krnilo kapetan bojnega broda Anton Dolenc. Žal je že naslednje leto, ko je bil državi najbolj potreben, odšel v večnost. Po prvih smernicah, ki jih je še mogel izdati za preustroj mornarice je januarja 1919 umrl.

Se en Slovenec je bil ob prevratu na važnem mestu v Pulju. Do zasedbe Pulja je bil tamošnji pristaniški poveljnik kap. b. b. Franjo Vučar, doma iz Brezovice pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Ko se je mornariško poveljstvo preselilo v Beograd, je ostal kap. b. b. Vučar kot šef mornariškega evidenčnega urada v Ljubljani. Vodil je kasneje arzenal v Tivtu štiri leta potem je poveljeval v Boki in na Sušaku od kod je 1927. leta odšel kot šef mornariške komisije v Kiel, kjer je za našo vojno mornarico prevzel križarko »Dalmacija« in jo pripeljal v Boko. Dve leti je bil potem še poveljnik I. pomorske obalne komande, ki jo je kot kontraadmiral preselil s Sušaka v Ljubko letovišče Seice. Ta kraj je slednjič zamenjal s svojo tiho Drčo, kjer ob vnožju Gorjancev v prijetnem tuskulu uživa ob spominih na dni dela in uspehov.

Brat bivšega deželnega glavarja dr. Šušteršiča, kapetan bojnega broda Alojzij Sušteršič, ki živi danes nekje ra Hrvaškem, je bil po prevratu kut izvedenec delegat na mirovni konferenci v Parizu.

V Ljubljani je pred leti preminil odlični narodnjak kapetan b. b. Bernard Jeločnik, ki je bil po nastenku Jugoslavije tudi nekaj časa vez med severozapadnim zaledjem in komando mornarice v Beogradu. Bil je evidenčni mornariški oficir v Ljubljani. Kot odlični pedagog je v novi državi prevzel dolžnost vzgoje mornariškega častniškega naraščaja. Zbrali so se krog

njega mladi suhozemni častniki, ki so čutili veselje do pomorske službe. Zavedni Slovenec in navdušeni Jugoslovan Jeločnik jih je z večjo roko vpeljal v novc službo. Jeločnikov pomorsko-častniški tečaj je bil predhodnik pomorske vojne akademije, ki ji je bil prvi poveljnik in ravnatelj Slovenec kapetan b. b. Adolf Mladič. Tudi v bivši a. o. mornarici se je Mladič najrajši kretal v slovenski in hrvaški družbi. Poslovl se je od sveta pred nekaj leti.

Pomorska vojna akademija v Dubrovniku je tudi med svojimi profesorji izkazovala odlične in odločne Slovence, da omenim le znano osebnost dr. Ljudevita Böhma, ki je po svojem mornariškem delovanju vodil še več let ljubljansko trgovsko akademijo ter predaval tudi na univerzi. In naj ne pozabimo na velikega znanstvenika prof. Franja Vajdo.

Kje bi pa iztaknili stroko v vojni mornarici, v kateri bi Slovenci ne imeli besede! Našel sem le nekaj imen najstarejših naših tihih borcev na Jadranu ne da bi hotel druge podcenjevati. Med premmognimi rojaki, ki so na morju doprinesli svoj dar domovini, in med mnogostevilnimi, ki še danes vrše uspešno svojo službo v mornarici, ne morem vsakogar omeniti.

Kako so blestela nekatera imena naših neprecenljivih mož v poedinih strokah naše mornarice! Sijajne borce smo izkazali med podmorničarji, med zrakoplovci in drugod. Niso brez vzroka rekali posebno prva leta po vojni, da imamo »slovensko mornarico«. Bila je tedaj res pod vodstvom naših mož. Tudi podčastniki in mornarji slovenske narodnosti so polnili vojašnice in ladje naše mornarice. Polnili so jih in jih polnijo, ker nočemo zaostati. Upravna, inženirska, strojna in zdravstvena stroka so poleg vojno-pomorske vedno izkazovale lepo številu Slovencev, ki so pri preosnovi vojne mornarice mnogo storili, da danes od zadnega mornarja do admiralá lahko s ponosom pokažemo nanje, ker se v njih dejansko izraža naša pomorska zavest, ljubezen Slovencev do morja, ki se ne plaši dela in žrtve tam, kjer je to najbolj potrebno: na Jadranu.

Viktor Pirnat

Veselo žalostna zgodba o tem, kako v Tržiču preurejajo občinski vodovod

Tržič, 30. oktobra. Dve leti je počivala naša občinska uprava na svojih velikih zaslugah za mestni dom. Zdaj se je slednjič lotila novega dela. In spet z vsó temeljitostjo, skrbnostjo in pridnostjo, kakor smo je od nje že navajeni. Že dejstvo, da so se začele dolge nočne seje, je bilo Tržičanom opozorilo, da se pripravljá nekaj velikega.

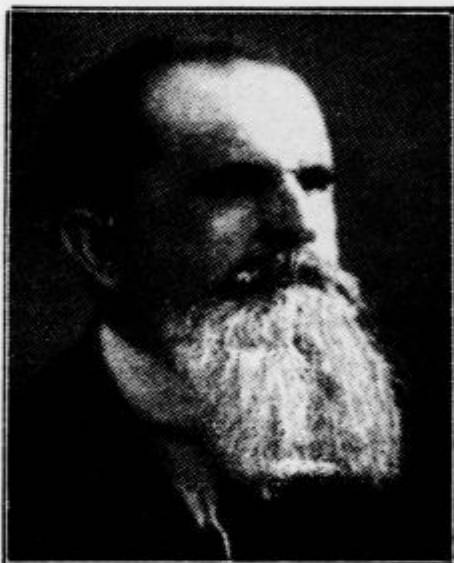
Občinski vodovod je opešal, že nekaj let daje premalo vode. In naši občinski možje so sedli za mizo, sejali in jo pogruntali. Cevi so preozke, treba je zmenjati staro 8 cm debelo cev z novo s premerom 12½ cm, pa bo spet dobro. Naši očetje so najeli posojilo, razpisali in oddali potrebna dela in začeli. Brez preizkušnje cevi, brez iskanja vzrokov, zakaj primanjkuje vode. Čemu preizkušnje, ko pa imajo v svoji sredi strokovnjake, ki so študirali vodo, oni že vedo, kaj je prav. Za izvršitev vodovodnih del so si izbrali najprikladnejši čas, jesen, ko nastopi pri nas deževno vreme. Nalivi so za taka dela od sile koristni.

Konec avgusta je podjetje inž. Josip Dekelj iz Celja prevzelo zemljska, ostrožnik iz Celja pa inštalaterska dela. Od takrat je Tržič brez redne vodne oskrbe. Nekaj časa je voda tekla samo ponoči, zad-

njih 14 dni je večina Tržiča brez nje. Nosití jo morajo iz zasebnih hiš, ki imajo svoje vodne napeljave, in pa iz hidrantov na cesti. Že dva meseca so klozoti brez vode, kopalnice in pralnice neuporabne in se obeta vodnim kurilnim napravam velika škoda. Od prejšnjega ponedeljka 21. t. m. je državna cesta razkopana in promet po njej skrajno oviran. Hiše na levi strani glavnega trga so skoraj odrezane od prometa, z vozovi sploh ni mogoče priti do njih, veliko mostičkov, ki so vozili iz ceste v hiše, je porušeni. Pri vsem tem ni nikakega upanja, da bo teh težav kmalu konec. Zaradi slabega vremena ustavljena zemlja pa se useda in sproti zasipa jarke.

Zanimivo je, da so bila dela v tako velikem obsegu nepotrebna. Pri zamenjavi cevi se je namreč ugotovilo, da je bila stara cev nalašč zamašena s pločevinastim zamaškom, ki je, spušen pri zajemalniku v cev, pri prvem kolenu cev zamašil, tako da je mogla le neznatna količina vode mimo njega. Upravičeno moremo torej grajati upravo, da se je lotila tega draga dela brez poprejšnje preizkušnje obeh cevovodov. Vse graje vredno je tudi zavlačenje teh del preko cele jeseni. Dolžnost

Prof. Matteo Bartoli,

vseučilišni profesor iz Torina, čigar pomen in delo smo prikazali v večerajšnji številki, bo predaval danes ob 18. uri v zvezi z otvoritvijo akademskega leta v Italijanskem kulturnem inštitutu v Ljubljani o »Tradiciji in revoluciji v latinščini in italijanščini«.

Gostovanje Antona Dermote

Član dunajske Državne opere, bivši član našega gledališča, lirčni tenor Anton Dermota, bo nastopil prvič v letošnji sezoni drevi kot Lenski v Čajkovskega operi »Evgenij Onjegin«. Naš pevec si je pridobil simpatije in priznanje dunajske in druge inozemske kritike in občinstva z nastopi v operi in na raznih komornih in simfoničnih koncertih.

Danes premiera

gigantskega zgodovinskega vefilma

Trije najslavnejši ameriški zvezdniki: Tyrone Power, Loretta Young, Annabella. Najveličastnejša ideja, ki se je porodila v človeški glavi in bila izvedena z velikanskimi naporí v neenaki borbi z ljudmi in prirodnimi silami. Ljubavni roman dveh mladih ljudi! — Strahoviti orkani, opustošenje, razbitine! Carski dvor. London - Pariz - Egipt. Senzacionalno! Nikdar bolj aktualno!

Nastopajo: Napoleon III.; carica Evgenija; največji angleški državnik vseh časov, Disraeli; min. preds. Gladstone; slavni franc. pisatelj Victor Hugo, Franc Liszt in dr.

KINO MATICA — tel. 22-41

PREDSTAVE DANES ob 16., 19. in 21. uri. Rezervirajte vstopnice!

Kulturni pregled

Potreba pospeševanja slovensko-hrvaških kulturnih stikov

Kmalu bo leto dni, kar je začelo »Jutro« objavljati svojo obsežno kulturno reportažo iz Zagreba, ki je imela prav ugoden vpliv na slovensko-hrvaške kulturne stike. Minule dni se je naš zagrebški urednik oglašal pri g. dr. Iliju Jakovljeviću, s katerim smo pred letom začeli serijo zagrebških obiskov. Njegove izjave o hrvaško-slovenskih kulturnih stikih bodo gotovo zanimale naše čitatelje. — Uredništvo.

Predsednik Društva hrvaških književnikov, slovenski kulturni javnosti dobro znani dr. Ilija Jakovljević, ki je storil toliko koristnega za naše medsebojno zblizanje, razvija v zadnjem času veliko dejalnost v korist hrvaških književnikov, ki čutijo, da svobodna Hrvatska tudi zanje ne pomeni prazno besedo. Z zaupanjem se obračajo do njega v vseh svojih potrebah, in on jim skuša s svojim vplivom čimbolj ustreči. V tem trenutku je zaposlen povrh svojih ogromnih rednih opravkov (glavni urednik »Hrvaškega dnevnika«, urednik »Savremenika«, z urejanjem pesniške zbirke, ki bi imela kmalu iziti. V literarnih krogih vlada razumljivo zanimanje za to zbirko, ker se je dr. Jakovljević v zadnjem času posebno izkazal kot lirik, ki reagira s svojimi muzikalnimi verzí na našo današnjo motno in krhavo stvarnost. Ob obisku pri njem smo obujali spomine na uspešne obiske hrvaških književnikov v Ljubljani in Mariboru ter slovenskih v Zagrebu prejšnjjo pomlad, obiske, ki so pomenili prvi korak k ponovnemu in, upajmo, končnemu zblizanju in sodelovanju predstavl-

kov dveh bratskih kultur, ki sta si tako blizu.

»Bili so lepi dnevi,« nam je izjavil predsednik DHK, »in vsi se prav prijetno spominjamo slovenskih tovarišev. Zlasti smo bili impresionirani z bratskim sprejemom v Mariboru, kjer se je mogočno manifestiralo slovensko-hrvaško bratstvo. Mariborski tovariši so nas povabili, da uredimo hrvaško številko »Obzorje« po vzoru na slovensko številko »Savremenika«. Zmenili smo se že z mnogimi uglednimi hrvaškimi književniki, ki so vsi pristali, da bodo številko izpolnili s svojimi prispevki. Med njimi je tudi dr. Mile Budak (vodja frankovcev, op. por.), kar je najboljši znak, da je hrvaški narod v svojih prijateljskih čustvih do slovenskega naroda enoten. Nameravali smo čez poletje oditi na skupno potovanje ob naši jadranski obali ter po Bosni in Hercegovini; ob tej priliki bi hrvaški in slovenski književniki menjale se čitali svoja književna dela. Nekateri mestni župani so nam javili, da nam bodo v vsakem pogledu šli na roko, vendar so splošne negotove razmere ta lepi načrt odgodeli. Vsekako je želja hrvaških književnikov, da se njih zveze s slovenskimi tovariši še bolj poglobijo.

»Na Hrvaškem raste namreč zanimanje za slovensko literaturo, ki je po svoji kvaliteti na višini odličnih evropskih stvaritev. Vendar obžalujemo, da rezultate dosedanjih stikov med nami niso večji. »Savremenik« je prinesel več pregledov slovenske literature ter prevod prirovedke Juša Kozaka, medtem ko se slovenske literarne

Dr. Ilija Jakovljević

revije manj bavijo s hrvaško književnostjo. Zato je pa treba s priznanjem poudariti delo našega tovariša g. Božidarja Borka, ki je vprav odlični informator o hrvaških književnih razmerah. Najvišji smoter stikov naših književnikov je bila vzpostavitev zaupanja in sodelovanja med hrvaškimi in slovenskimi narodom. Temu smotru žal niso služili nekateri elementi, ki so iz ničevnih strankarskih računov ustvarili za takšno delo neugodno atmosfero. Zadovoljni smo, da je elita slovenskega naroda, a to so njegovi književniki, navdahnjena s istimi čustvi do hrvaškega naroda, kakor hrvaški književniki do slovenskega naroda. Koliko so Slovenci pri srečevanju, se je videlo tudi ob priliki zadnje razstave Neodvisnih, ki je bila dobro obiskana in o kateri so zagrebški časopisi dosti pisali. Priporočljivo bi bilo, da bi hrvaške književne revije vsako leto objavile po eno slovensko številko, slovenske pa po eno

hrvaško, in sicer verze v originalu z mamil slovarjem, a prozo v prevodu. Tako bi se boljše seznanjali, od znanstva do ožjega sodelovanja pa ni dolga pot.

»Smatram, da bi sploh bilo potrebno vzpostaviti stike med vsemi književniki v Jugoslaviji, ter skupno pretresati zlasti tista vprašanja, ki so v zvezi s socialnim življenjem naših literatov. Na tem področju imamo zelo mnogo skupnih skrbi, pa bi bila izmenjava misli izredno koristna. Nam na Hrvaškem je uspelo, da bo banska oblast poslej vsako leto razdelila po štiri književne nagrade, in to po eno za roman, za knjigo novel, za knjigo pesmi, in za knjigo esejev ali za monografijo. Vsaka nagrada bo znašala 15.000 din. Ta vsota je že zagotovljena v bodočem proračunu banovine Hrvaške. Pričakujemo v kratkem bansko naredbo, s katero se določajo te nagrade. Tako nagrado dobé dela, ki so prvič izšla v preteklem letu, kar pomeni, da bodo prihodnje leto dobila nagrado dela, ki so bila objavljena letos. Zainteresirani smo v tem pogledu tudi mesto Zagreb, po lepem primeru Ljubljane, in upamo, da bo tudi hrvaška prestolnica prihodnje leto dala večjo nagrado enemu naših pisateljev. Vsekako je znak povečane skrbí za pospeševanje domače literature dejstvo, da je pri banski oblasti ustanovljen poseben referat za književnost. Referent je naš odlični pesnik Dragutin Tadijanović. Tudi zagrebška radio-postaja propagira v zadnjem času, odkar je za ravnatelja imenovan pesnik in kritik Vladimir Kovačić, v še večji meri tudi našo lepo knjigo. Že večkrat je pozvala hrvaške knjižgarnarje, naj svoje izložbe izpolnijo z domačimi knjižnimi deli. Kar se tiče tujih knjig, delamo na tem, da se uvedejo posebne znamke, ki bi se imele lepiti na nje o priliki prodaje, medtem ko bi se dohodki uporabili za pospeševanje domače književnosti. Te znamke za tuja dela bi izdala banovina. Delamo tudi na tem, da se pri vseh mestnih in trških občinah uvedejo

javne knjižnice, in da se v proračunih teh občin zagotovi neka vsota za nakup domačih del. Stvar je zamišljena tako, da bi se pri banski oblasti ustanovil poseben odbor, ki bi izbiral dela za take javne knjižnice. Tako bi se zagotovilo, da se bodo knjižnice oskrbovale res z vrednimi knjižnimi deli, ker bo tudi odbor vrednotil ta dela le po strogem umetniškem kriteriju. Ob sodelovanju mestnih in trških knjižnic, kakor tudi šolskih knjižnic, ki jih je treba izpopolniti, bi mogla naša knjižna dela doseči znatno večjo naklado, zato pa bi se povečal tudi honorar; tako bi se pisateljem zagotovili vsaj do neke mere primerni dohodki. Pri nas odrežajo najboljše dramatski pisci, ker dobivajo tantieme ne samo od domačih gledališč, temveč tudi od tujih, ki izvajajo njih dela. Najtežje je z lirskimi pesniki, ker se lirika ne da prevesti, tako da je lirik vezan skoraj izključno na domači kraj. Lirik malega naroda ne samo gmotno slabšo odreže, marveč ostane tudi nedostopen čitateljem drugih narodov, prav zaradi tega, ker se lirika lahko čita le v originalu. Nedvomno je naš Tin Ujević velika pesniška sila, toda v inozemstvu bi se mogel uveljaviti komaj tedaj, ko bi sam pisal v tujih jezikih, česar pa ne dela, ker želi v prvi vrsti ustvarjati doma in tako povečati naše književne vrednote. Tin Ujević popolnoma obvladuje več tujih jezikov in bi mogel v njih prav tako dobro pisati kakor v hrvaščini. Razen tega imamo neko število neprekršljenih pisateljev, ki živijo izključno od svoja literarnega dela in potemtakem ne uživajo nikakega socialnega zavarovanja. Proučujemo načine, kako bi tudi v tem primeru pomagali, ter še posebej, kako bi vsaj najbolj potrebnim književnikom zagotovili okrevanje na morju ali v prekrasnih slovenskih planinskih krajih.

Tako je zaključil zaslužni predsednik DHK svoja zanimiva razlaganja.

Dr. O. A.

Otroška paraliza — sirah roditeljev

O pravem času je mogoče popolno ozdravljenje — Bolezen je najnevarnejša do štirinajstega leta starosti

Čeprav so v zadnjih desetletjih tako znanje otroške bolezni izgubile mnogo svoje groznotnosti in je zraslo zaupanje v medicinsko znanost, zbuja ime »otroška paraliza«, staršem še vedno polno grozo. Reči pa je treba, da je mogoče danes to bolezen

v mnogih primerih popolnoma ozdraviti.

Če jo le pravočasno spoznamo in izročimo bolnika zdravniku v roke. S trenutkom, ko so spoznali, da gre tu za povzročitelje bolezni, ki se prenosa od človeka do človeka, je bila dana tudi možnost za uspešno borbo proti njej. Iz krvi obolelih otrok ali otrok, ki so bolezen že prebili, je uspelo izdelati serum, ki novim bolnikom prinaša zdravje, če ga le dobe pravočasno.

Bolezen se pričenja večinoma

z običajnimi pojavi vročice, ki spominjajo včasih na hrip, včasih pa tudi na žledeni in črevesni katar. Temu se pridružijo posebni pojavi, ki jih povzroča vnetje možganske in hrbtenične mrene: zaspanost, velike bolečine v udih, zaobranje oči. Redko se pojavi tudi otrplost tilnika in hrbtenice. Vročina je večinoma le srednja, lahko traja dan ali več, lahko je enakomerna ali pa pada in vstaja. Skoraj neposredno po vročini, včasih pa tudi med njo se

pojavi mrtvoudi.

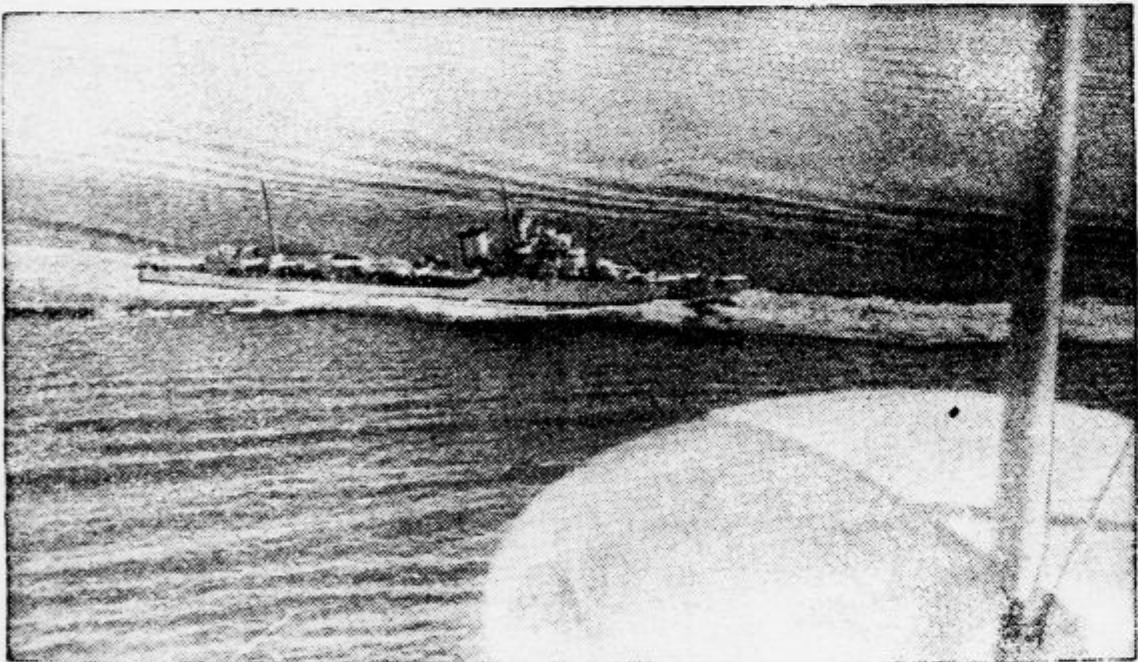
Ti napadejo bodisi samo majhen del ali pa tudi celotno telo, zlasti roke, noge, trebuh, prsa, hrbet in vratno mišičje, včasih tudi obraz. Najtežji so mrtvoudi na nogah, najbolj se boje otrplosti mišičja v golenih,

Kdo bo vodil Ameriko: Roosevelt ali Willkie?

Propaganda za predsedniške volitve v Ameriki je ta teden na višku. Vsi kraji ameriške Unije so preplavljeni z letaki Roosevelta in njegovega protikandidata Willkieja, katerega predstavlja tudi naša slika.

S Sredozemskega morja

Napad italijanske torpedovke na angleško vojno mornarico

LEPA ZAROTNICA

Detektivski roman

Potem se ji je pokazala vsa stvar s prijetnejše strani. Zadeva pride v liste in vsi bodo zvedeli, kakšno čudovito biserno ogrlico ima. Seveda bodo časniki objavili tudi njeno sliko z napisom: Gospa Neilsonova, lastnica dragocene biserne ogrlice. Bo že poskrbela, da se v tej reči nič ne zamoliči. Dvakrat se ji je zazdelo, da sliši pred vrati nekakšen šum. Naj vstane in pogleda, ali so biseri spet tu? Ne, rajši počaka jutro. Nazadnje je zasopala, njeno okroglo telo se je globoko vgreznilo v mehke pernice in sanjalo se ji je o tolpi mladih divjakov, ki so jo dražili.

Tudi gospod Summers ni mogel zatisniti oči. Njegov kriketni teden je bil zanj največje praznik vsega leta, a to pot je bilo podoba, da mu prinaša v hišo zgolj nesrečo in razdor. Vsa istorija je bila seveda šala, burka v najslabšem smislu, brsede, nu, a do jutri bo vsekako popravljena. Kdor bi bisere jutro, jih gotovo vrne. A recimo, da se to ne zgodi, kaj potem? Spet in spet si je belil glavo s tem vprašanjem. Kaj naj stori tedaj? Ali mora poklicati policijo? Ob tej misli ga je polnil mrzel znoj. Skoraj bi se bil odločil, da rajši plača ceno nove ogrlice, kakor da bi spuščal policijo nad svoje lastne goste. Zofije Neilsonove ni mogel grajati. Znano mu je bilo, da je Dafna ne

ker ima za posledico, da se stopalo postavi pokonci.

Ne zapuša vsako obolenje mrtvoudov, temveč izginejo ti pogostoma z boleznijo vred brez sledu. V drugih primerih pa ostajajo

roke ali noge otrple več dni, tednov, mesecev ali let. V teh primerih je treba poseči po primernih zdravilnih metodah, ki naj mišice spet okrepijo, po kopeh, masaži, elektriki, telovadbi in ortopedskih vajah a če vse to ne pomaga, tedaj je mogoče z operativnimi posežki doseči izboljšavo ali ozdravitev.

Prava epidemijaska doba za otroško paralizo ali otrplost tilnika je pozno poletje do tople zgodnje jeseni. V posebni nevarnosti so

otroci do štirinajstega leta.

Metuzalem med listi

Iz zgodovine tiska — List, ki je izhajal 1400 let

Pred nedavnim je prenehal izhajati časnik, ki je med vsemi na svetu najdalje izhajal, namreč 1400 let.

Ta Metuzalem med časopisjem je bil kitajski proizvod. Tiskali so ga na šestih listih iz rumene svile, ki so jih sešivali. Ugodne kitajske osebnosti so list dobivale kot posvetilo. Izdajatelj so uživali dolga stoletja široko neodvisnost. Prvo »graj« so si nakopali tedaj, ko je okrog l. 1200. tedanjim izdajateljem propagalni misel, da bi poslali odpravo učenih Kitajcev v Evropo, da bi tam proučevala življenje in navade ljudi, a če bi se našlo kaj koristnega, naj

bi se presadilo na kitajsko tla. Ker se moč ni dal poučiti, da Kitajska tega ne potrebuje, so mu položili lastno glavo pred noge.

Kar se tiče Evrope, so prvi listi, kakor jih razumemo danes, izhajali v Nemčiji in Švici. V Strassburgu je nekdo Johann Carolus l. 1609. izdal časnik pod naslovom, ki bi se mu reklo po naše »Poročilo o vseh odličnih in spominu vrednih zgodbah«. Naslednje leto je v Baslu izšla »Basler Ordinari Wochenzeitung«, ki je pa prenehala izhajati že l. 1611., ko so njenega urednika vtaknili v ječo. Ta vzgled pa ni oplasil ljudi, kajti kmalu so začeli podobni listi izhajati vsepovsod. Tiskali so jih večinoma na dveh straneh v oktavi ali malem kvartu, pozneje so se po številu strani in formatu povečali, njih slog pa je bil suhoparen in brezoseben. Kritiziranja in sovnanja že iz tega razloga niso mogli uganjati. Pot od teh lističev do modernih vestnikov, ki jim je glavni znak aktualnost in periodičnost, pa je bila zelo počasna.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da imajo v Bolgariji letos slabo letino žita, sadja in vina;

da sklepajo v Ameriki volilne stave, ki gredo soglasno v korist ponovne izvolitve Roosevelta;

da bodo ameriška prekomorska letala zdaj letela najprej v Lizbono, od tam pa čez Portugalsko Gvinejo nazaj v Južno Ameriko;

da vlada v Sibiriji mrzla ter imajo 37 stopinj pod ničlo;

da je prišlo v pariški električni centrali do strahovite eksplozije, ki je zahtevala med delavci več smrtnih žrtev;

da sta postala bolgarska učenjaka dr. Stranski in dr. Komzulov častna doktorja bratislavske univerze;

da so v Nemčiji izdali novo odredbo glede zvonjenja, da se ne bi ljudje preveč vznemirjali zaradi alarmov o priliki napadov iz zraka;

da je francoski min. predsednik Laval ponovno odpotoval v Pariz;

da je državni kancelar Hitler na dan obletnice turške republike poslal brzojavno čestitko prezidentu İsmetu İnönüju.

Iz grške zgodovine

Vojna sreča ni bila grškemu orožju v novejši dobi nič kaj posebno naklonjena

V zgodovini novejših dob ni bila vojna sreča nikoli posebno naklonjena grškemu orožju, nasprotno, že v prvi vojni proti Turkom, katero je začela zaradi rodovitne Tesalije in Krete, je bila grška primorana del Tesalije vrniti Turčiji. Kljub tem neuspehom pa se je grško orožje nepretrgoma povečevalo. Da je bilo temu tako, gre hvala v prvi vrsti nekdanjim neposrednim med Turčijo in Rusijo. V takšnih okoliščinah je Grška l. 1864. dobila Jonske otoke, Tesalijo in južni del Epira, l. 1881. pa zapadno in srednjo Makedonijo, ostane Epira, Kreta in Egejske otoke. L. 1912. ji je bila dodeljena vzhodna Makedonija, po svetovni vojni pa je dobila del makedonske obale in zapadni del Trakije.

Vse te povečave ozemlja, ki si jih je Grčija pridobila brez vojn in žrtev, pa so

Grki na koncu drago plačali l. 1922., ko so hoteli prisiliti Turčijo, da jim odstopi maloazijsko obalo. Grška vojska je takrat na fronti, dolgi 300 km, doživela hud poraz in na koncu se je še spuntala. S tem so Grki izgubili vso svojo posest v Mali Aziji in tudi ozemlje v Trakiji vzhodno od Marice. Za Grško je bil ta udarec zelo hud v vojaškem, finančnem in gospodarskem pogledu. Šele l. 1936. se je začel njen položaj popravljati.

Strateško-politični položaj Grčije je zelo pomemben, posebno v sedanjem času. Parniško gorovje, Tajget in otoki Kitera, Antikitera in Kreta imajo zelo velik pomen v Sredozemskem morju. Bitke, ki se bodo odigrale na tem sektorju, bodo verjetno odločile izid spopada z italijansko oboroženo silo.

In da se je pravkar vrnil s Ceylona. Vse to je bilo kaj verjetno, vse je kazalo, da mora biti Grey spodoben človek. Toda prav Grey se je bil uprl predlogu, naj preišče domne. Zakaj neki? Če je šlo res za šalo, kot je domneval tedaj se mora lišp nocoj vrniti in jutri zjutraj bo spet vse v redu.

Ostali je še Pat Warner. Zofija ga je izrečno dolžila, videla je bila, kako je stopil v njeno sobo, toda on je bil to pojasnil in takoj ponudil, naj mu preiščejo žep. Konec koncev Zofijina ogrlica ni bila šivanka; bila je tolikšna, da bi jo morali brezpogojno najti, če bi jo hotel kdo skriti pod obleko. Pat je bil rekel, da bi jo najraje odščinil; to je očito mislil za šalo. Da bi bil potem svojo šalo vendarle uresničil? Živemu krstu ne hodi na misel, da bi tatvino, ki jo pripravlja, že prei napovedal. Gospod Summers je mladega človeka komaj poznal; Dafna se ga je bila spomnila, češ naj ga povabi. Vsekakor je bil izvrsten igralec kriketa in za zmago domačega moštva v današnji igri mu je šla velika zasluga. Sicer je bil res da porednež, pravi irski noroglav, ki bi mu človek bogme prisodil, da je zmoežen za šalo odščinil biserno ogrlico. Morda je domneva Zofije Neilsonove pravilna, a vse to se mora jutri izkazati. In če se ne izkaže? Prekleto! Mora se izkazati, pa je! In ko je nazadnje zasnel, se mu je sanjalo, da dirja z gospo Neilsonovo okrog hiše, po stopnicah navzgor in po stopnicah nizdol, venomer za ogrlico, ki roma med gosti iz rok v roke.

Tudi Dafna ni mogla zaspati. Kakor oče, je tudi

Zima zahteva toploto

Dva ljubka modela puloverjev iz angorske volne — za tiste, ki si jo morejo kupiti...

Mlad je začel

Desetletni mož in dvanaestletna žena — Eden, ki ne pozna starosti svojih otrok

V Houstonu v Teksasu živi stari oče po imenu G. Fite, ki je v mladih letih marsikaj počel in ki sedaj mladim ljudem z dežele najtopleje priporoča, naj pričnejo čim prej »živeti«.

Njega samega so poročili, ko mu je bilo šele deset let. Dekle oziroma njegova žena je štela dvanaest let. Z dvajsetim letom je bil že oče petih otrok, sedaj šteje 48 let in ima 16 otrok ter 19 vnukov. Njegova prva žena je umrla, ko ji je bilo dvajset let. Ni čudno, po dveh letih se je poročil, a dve leti pozneje se je spet ločil. Potem si je v tretjo ženo, s katero živi še danes.

Fite pravi, da se je poročil sicer pošteno zgodaj, a navzlic temu je šlo vse po sreči. »Sam ne vem, koliko let je mojim lastnim otrokom,« pravi, »sicer sem si napravil točen seznam, toda pred nekoliko leti so mi ga ukradli.« Druga stvar, ki jo

je Fite isto tako kmalu naredil, je bila ta, da je šel v pokoj. Bil je bogat trgovec v svojem mestu in se je pred leti odločil, da bo živel odselej samo od svojih obresti. Na ta način seveda ni težko, da začne zgodaj »živeti«.

Pretep pred oltarjem

V Barju je prišlo med neko poročno svečanostjo v cerkvi do razburjivega prizora. Zenin, nevesta in njiju sorodniki ter svahte so prisostvovali maši, ki je sledila poročni ceremoniji, ko je skozi stranska vrata planil v cerkev neki možak, si s kletvinami in kričanjem utrl pot do oltarja ter začel tam novoporočena obkladati z zaljivkami in brcami, dokler ni krepkim močem uspelo, da so nasilneza prišli. Obred je duhovnik končal, toda njegova usta se niso dala zapreti. Takoj po blagoslovu sta novoporočena odhitela, medtem ko se je motilec legitimiral za ženinovega očeta. Zakaj ga je poroka njegovega sina spravila v takšen bes, se bo pokazalo pri epilogu na sodišču.

Konec kazenske naselbine na Hudičevem otoku

Kakor poročajo iz Stockholma, so kolo-nialne oblasti razpuštile kazensko naselbino na Hudičevem otoku, ker francoska vlada ni pošiljala več plačil kazniškemu vodstvu. Vrata kaznilnice so odprli in vsi težki zločinci so na čolnih, ki so jih sami stesali, odpluli.

Drugi tir simplonske železnice

Na simplonski progi so v odseku vzdolž Laga Maggiore med Arono in Bavenom te dni predali prometu drugi tir, nekoliko pozneje pa tudi v odseku med Domodossolo in Cuzzagom. Istočasno so na teh odsekih skrajšali vojni čas.

A NEKDOTA

Veliko igralko Eleonoro Duse je neka prijateljska družina v Florenci že tretjič povabila na krstno gostijo. Prišla je in je dejala:

»Nekaj mi je res mučno: sedaj ste me povabili že tretjič na gostijo zaradi otroške krsta, pa ne vem, kako bi vam to prijaznost povrnila na isti način!«

VS AK DAN ENA

Raztreseni žepar.

(»Il Travaso«)

